

ELŐFIZETÉSI ÁRA :
 EGÉSZ ÉVRE 16.— K | FÉL ÉVRE 8.— K
 NEGYED ÉVRE 4.— K

FŐSZERKESZTŐ :
 DR. BISCHITZ BÉLA
 ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
 BUDAPEST, V., SAS-UTCA 20.
 TELEFON 108-00.
 HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

Kísérleti táró.

A bányászat, különösen a modern szénbányászat, egyike a legveszedelmesebb ipari foglalkozásoknak.

Különösen áll ez azóta, amióta a szénbányászat az általa termelt nagy tömegek következtében a nagyipar sorába lépett.

A modern bányászat veszélyességének oka főként az, hogy a föld alatt, korlátozott térben és sötétben nemcsak a munkagépek és szállítási eszközök nem működtethetők olyan biztosan, mint a napvilágon, hanem hogy a gépek, szállítási, termelési eszközök és berendezések sem vihetők keresztül és szerkeszthetők meg mindenkor az alkotó technika akaratának megfelelőleg. A bányában számolni kell a bányászat kényszerítő körülményeivel.

E szükségességgel szemben sokszor a legéltrevalóbb alkotó gondolatnak is háttérbe kell szorulnia.

A modern gépszerkesztés tökéletessége legyőzte a bánya korlátozott géptereinek és különös munkaviszonyainak nehézségeit. Ebben a tekintetben ma már alig van nehézség a bányász és gépszerkesztő technikus előtt. Különösen amióta az elektromosságot és sűrített levegőt föl lehet a bányában használni, mint géphajtó erőt.

A géptechnika fejlődésével a bányászat elé is új lehetőségek mezeje tárult. Csak hogy többet ne említsünk. A réselőgépek tökéletesedésével ma már olyan vékony széntelepek is leművelhetők, amelyek azelőtt fejtésre nem voltak érdemesek.

A szivattyu szerkesztés nagy előrehaladásával többé nem jelent okvetlen katasztrófát a hirtelen vízbetörés a bányában. A nagy hatásfokú, kis helyet foglaló, elektromosan hajtott körszivattyúk megbecsülhetetlenek ezen a téren. Ma körülbelül ott vagyunk, hogy a vízbetörés veszélye elleni sikeres küzdelem a szivattyúk kérdése csupán.

Ezelőtt egy aknából már öt-hat köbméter vizet is alig tudtak percenkint emelni s emiatt igen sok bánya elfulladt. Ma ennél sokkal nagyobb mennyiségű vizet is kiszivattyúzhatunk bányáinkból megfelelő szivattyu-berendezéssel.

Ujabbán sikerült is több olyan aknát megmenteni a vizelőntés veszélyétől, mely még néhány évvel ezelőtt is elfulladt volna. Régen előntött aknákból nagy erőlködéssel kiemelték a vizet. Jó szivattyúkkal kiszállítják az állandóan hozzáfolyó vízmennyiséget s ezzel sikerült olyan területeket

is megmenteni és visszanyerni a bányászatnak, amelyet már örökre elveszettnek hittek.

De nemcsak a réselés és vízemelés terén van ez így, hanem más bányászati munkálatnál is. A géptechnika haladásával sok olyan feladatot lehet megoldani ma már, amelyet még nem is olyan régen véghezvihetetlennek tartott a legkitűnőbb és legmerészebb bányász is.

Azonban sajnos, a modern bányászat nehézségeit nem pusztán a géptechnika megoldatlan feladatai képezik.

A bányászatnak számos olyan különleges problémája van, amelyet nem lehet kölcsönként műszaki tudással megoldani. Tisztán és egyenesen bányászati feladat, amelyet maguknak a bányászoknak kell megfejteni.

A bányászat, különösen a modern szénbányászat egyre növekedő térbeli kiterjedésével s rohamosan fokozódó tömegtermelésével ugyyszólván napról-napra nehezebb és mind újabb problémákkal kénytelen szembenézni.

Amióta a modern tudományban tért hódított a kísérleti módszer, a bányászokban is meg volt a hajlandóság, hogy a bányászat különös és nehéz feladatait ilyen kísérleti módszerek segítségével oldják meg. Azonban a bányászatban a kísérleti módszer alkalmazásainak is igen sok nehézsége van.

A bányászat veszélye s eseményei olyan váratlanul és olyan elementáris erővel lépnek föl s legtöbbször olyan gyors lefolyásúak, hogy azokat a helyszínen kísérleti uton tanulmányozni lehetetlen. Lefolyásukban pedig olyan rombolók, hogy azokat tervszerű megfigyelés céljából előidézni képtelenség.

E veszélyes események meggátolására és ellenük az eredményes védekezési mód megállapítására a laboratóriumi kísérlet nem mondható mindig helyes utbaigazítónak. A dolgok a laboratóriumi kísérletnél, szükkörben egészen másként folynak le, mint a heritikus pillanatkor magában a bányában.

Ezért a laboratóriumi kísérleti eredmény igen könnyen lehet értéktelen vagy félrevezető.

A szűkebb határok között végzett laboratóriumi kísérletek helyett legujabban éppen ezért alkalmazák a kísérleti tárók kísérleteit, megfigyeléseit. A kísérleti tárókkal a bányászat problémáinak megfejtésén tudományosan dolgozó szakembereknek az volt a céljuk, hogy kísérleteiket a táróban lehetőleg a bányában előforduló viszonyok és határok között végezhesék. Így természetesen azt

remélték és pedig jogosan, hogy kísérleti megállapításaikkal sokkal közelebb jutnak a valósághoz, mint a szűkebb keretek között végzett laboratóriumi megfigyeléseikkel.

Ezek között a kísérleti tárók között a legnagyobbak a legtöbbbe kerültek és a legnagyobb tudományos fölkészültséggel rendelkeznek azok, amelyeket a bányában előforduló szénpor és bányagáz robbanások okainak kifürkészésére, megállításukra és az ellenük való védekezés megállítására építettek.

Ilyen nagyobb kísérleti táró ma már majdnem minden nagyobb szénbányász államban van. Szakfontosságunk előtt nem ismeretlenek azok a nagyfontosságú eredmények sem, amelyeket Angolország, Franciaország, az Egyesült Államok, Belgium, Németország és Ausztria kísérleti táróiban nyertek a bányarobbanások elleni védekezés megállítására végzett kísérletek alkalmával. Jóllehet a probléma ma még teljesen megfejtve nincsen s az egyes eredmények és védekezései ajánlott módok ha teljesen nem is egyeznek meg egymással, e kísérletek máris igen becses utmutatást adnak a gyakorlati bányásznak. Ajánlásaikkal, utmutatásaikkal már eddig is jelentékeny szolgálatot tettek az élet- és vagyonbiztonság megmentésére.

Ezek a nagy kísérleti tárókon kívül csaknem minden széntermelő államban vannak kisebb kísérleti tárók is, amelyekben a szénporral és bányagázzal kapcsolatos robbanásoknál kisebb méretű, bár jelentőségre nem kevésbé fontos kísérleteket végeznek.

A legtöbb bányászállamban a törvény előírja, hogy a különböző gyártmányu biztonsági és villamos lámpát mielőtt használatra a bányába vinnék, bizonyos kísérleti próbának kell alávetni. Amíg bizonyos lámpatípust ezekben a kísérleti tárókban ki nem próbáltak, addig azt az illető ország bányahatósága földalatti használatra nem engedélyezi.

Új robbantószerek bevezetésénél ezekben a kísérleti tárókban próbálják ki előbb a repesztő anyagot. Csak ha bizonyos föltételeknek megfelelt, engedik meg annak használatát a bányában is.

Bányarobbanások után kérdés merülhet fel, hogy mi okozta a robbanást. Ebben a kísérleti táróban meg lehet vizsgálni a gyanus biztonsági lámpát, motorkapcsolót, elektromos jelzőkészüléket, villamos álló lámpát, kábelt stb. Ilyen módon aztán nem kell tapogatózni homályos feltevések után a robbanás okát illetőleg. S ami fő, az ok kétségtelen felismerésével helyes védekezési módot is lehet alkalmazni a jövőben a robbanás elkerülésére.

— Ezek a kisebb kísérleti tárók is megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek az illető ország bányászatának.

Többször felmerült nálunk is egy kísérleti táró építésének a kérdése. De ez is úgy járt, mint igen sok dolog nálunk. Még a kérdés előzetes tárgyalási állapotába sem jutott. Pedig kétségtelen,

hogy nálunk is elegendő szükség volna egy kísérleti táróra.

Természetesen olyan nagyszabású kísérleti táróra, amelyben külföldön a bányagáz- és szénporrobbanás kísérleteit végzik, nekünk szükségünk nincsen, mert nálunk igen kevés bányában van robbanásra hajlandó szénpor. Ezeknek a bányáknak szénporára nézve pedig sokkal kevesebb költséggel végeztethetünk kísérleteket valamelyik szomszédos állam kísérleti tárójában.

Ellenben igen nagy szükség lenne nálunk is egy kisebb kísérleti táróra, amelyben kisebb méretű, de a bányaművelésre mindazonáltal nagyon fontos kísérleteket lehetne végezni. Ebben a kísérleti táróban alkalma lenne bányahatóságunknak a használati engedély megadása előtt ellenőrizni, hogy bizonyos lámpatípus, villamos kapcsoló, robbantó anyag, gyutacs megfelel-e azoknak a követelményeknek, amelyekért a gyáros kezességet ígért. Ma bányahatóságunknak nincsen módjában, hogy ezeket a dolgokat megvizsgálja.

Az engedélyezés hazai kísérleti táró hiányában külföldi vizsgálati eredményekre támaszkodik. Pedig kérdés, hogy a külföldön véghezvitt kísérletek megfelelnek-e a mi különleges viszonyainknak?

Igaz, hogy hatóságunk bizonyos esetekben személyes jelenléttel győződik meg bizonyos kísérletek megfelelő voltáról, azonban a távolság és idő rövidsége miatt kénytelen ilyenkor is csupán néhány kísérlet eredményére támaszkodni. Pedig igen sokszor a buzamosabb kísérletezés egészen más eredményekre vezet, mint az első egy pár, gyakran kezdetlegesen végrehajtott kísérlet.

A mostani körülmények között bányahatóságunk engedélyezése bizonyos robbanó anyag, gyutacs, biztonsági lámpa, villamos kapcsoló használatára alig lehet más, mint formális; külföldi, talán a miénktől eltérő viszonyok között véghezvitt kísérletekre támaszkodó, vagy pedig egyszerűen megbizik az illető gyáros lelkiismeretességében, szolidaritásában.

Tapasztalatból mondhatjuk, hogy igen sok gyáros már csak a verseny miatt is megbízható dolgokat szállít. Azonban itt is előfordulnak visszaélések és a gyáros önhibáján kívüli végzetes tévedések, amelyek miatt aztán élet- és vagyonáldozattal az üzem szenved.

Ebben a tekintetben talán nem lesz fölösleges utalnom a nem olyan régen történt gyutacszerencsétlenségre, amely két emberéletet oltott ki és a harmadikat pedig munkaképtelenné tette.

Ez a külföldről behozott gyutacs százezer számra volt a mi bányáinkban. Több sérülést is okozott egyes üzemeknél. Az eladását jóhiszeműen közvetítő hazai gyáros, a bányahatóság és mi üzemi emberek nem is sejtettük, hogy ezek a gyutacsok milyen veszedelmesek. Ha egy kísérleti táróknak lett volna, ezeket a gyutacsokat is alapos vizsgálatnak vetettük volna alá, mielőtt bevittük bányáinkba.

Luftfilter

baut als **G. A. Schütz**
 besondere **Maschinenfabrik**
 Spezialität **Abt.: Luftfilterbau**

Wurzen, Sa.

E kísérletek alatt bizonyosan kiderült volna, hogy ezeknek a gyutacsoknak rézhüvelyén *rézacid* képződik, amely fölötté veszedelmes s kezelés közben fölrobbanthatja a gyutacsot.

Ez csak egy eset, de lehetne a multból többet is említeni, amikor egy előzetes gyakorlati kísérlettel már el lehetett volna dönteni, a bányában való használat megkezdése előtt, bizonyos robbantó anyagok és eszközök veszedelmességét.

Nekünk tehát üzemi embereknek követelnünk kell egy kísérleti táró felállítását abból a célból, hogy bányahatóságunk gyakorlati kísérletek alapján fogantatosíthassa bizonyos eszközök és robbantó anyagok használata fölött a felügyeletet.

Nekünk, üzemi embereknek, nincsen módunk arra, hogy a gyárostól reánk tukmált anyagok és eszközök biztonságáról meggyőződjünk.

Ez a hatóságnak a feladata.

S ha ilyen esetben bizonyos eszközök, vagy anyagok a bányában veszedelmesek, szerencsétlenséget okoznak, e balesetekért az üzemi ember kénytelen arra a hatóságra hárítani a felelősséget, amely azoknak az eszközöknek és anyagoknak a használatát elsősorban megengedte.

Természetesen a hatóságot sem lehet felelőséggel vádolni, mert hiszen nincsen rá mód, hogy feladatát úgy gyakorolhassa, amint azt gyakorolnia kellene.

Mi üzemi szakemberek, saját üzemünk biztonsága érdekében szükségesnek tartjuk egy kísérleti táró fölállítását. És a magunk részéről azt hisszük, hogy azt az államok mint bányatulajdonosnak és a vállalatoknak együttesen kellene fölépíteniük a termelt bányatermények értékén alapuló százalékos költség hozzájárulással.

A táró fölépülhetne valamelyik nagyobb vállalat mentési, gyakorlatozó tárójával kapcsolatosan. A vezetése pedig igen kevésbe kerülne, mert magán-, és állami bányamérnökök hatósági emberek és tanárok szívesen vállalkoznának pusztán készletadásuk megtérítése mellett a kísérletek végrehajtására.

A fentartási költségek jelentékeny része megtérülne azokból a díjakból, amelyeket a táróban végzett, ugynevezett engedélyezési kísérletek után fizetnének, mint az külföldön is szokásban van.

De ebben a táróban lehetne igen nagyjelentőségű másféle kísérleteket is végrehajtani, nemcsak ugynevezett engedélyezési kísérleteket. Meg vagyunk győződve, hogy egy ilyen kísérleti táró kimondhatatlan szolgálatot tenne bányaművelésünknek nemcsak biztonság tekintetében, hanem üzemi gazdasági szempontból is.

Az a csekély hozzájárulás, amelyet kellene egyes üzemeknek fizetni a kísérleti táró fölépítésére, hamarosan megtérülne az üzemeknél, mint reális haszon bizonyos olyan balesetek és veszteségek elkerülésével, amelyeknek ma az üzemi gyakorlati kísérletek hiányában ki van téve lépten-nyomon.

Mi hazai és külföldi tapasztalatok alapján, mint igen sok üzemi mérnök óhaját, felvetettük ezt a fontos kérdést abban a reményben, hogy e fölött szakközönségünk és vállalataink vezetősége gondolkozni fog és hogy az illetékesek rövidesen találnak majd módot a kérdés behatósabb tárgyalására.

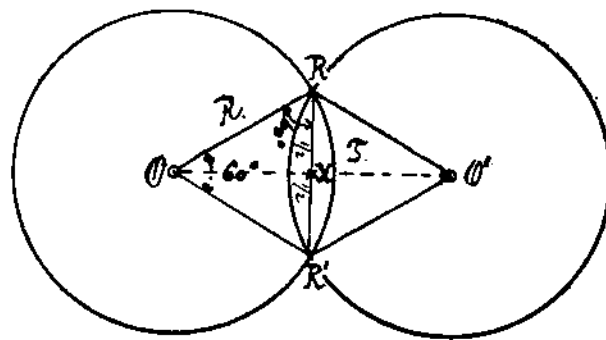
Egy üzemi mérnök.

A bányaspekuláció és a kutatási terület biztosítása.

Irta: *dr. Hajdu Lajos*, m. kir. főbányabiztos.

III.

Kutatott nagyobb ércvonulat vagy tömzs biztosítására természetesen nem elegendő egy zártkutatmányi körnek bejelentése, többes bejelentés is csak az esetben nyújt biztonságot, ha a csatlakozást mennyiség-tani számításal eszközöljük. Ez esetben a zártkutatmány középpontja, vagyis a jelvény álláshelye előre állapítatik meg s a kutatási bevájást legcélszerűbb közvetlen a jelvényállás közvetlen közelében telepíteni. Ez eszközölhető, mert a kutató bevajását egy zártkutatmány területén belül ott telepítheti, ahol akarja és célszerű, mert nem igényel külön rögzítést. Ilyen feltételezés mellett kézzelfogható, hogy elsősorban szükséges ismernünk a csatlakozó körök középpontjainak egymástól való pontos távolsát, mert több kör csak akkor zárhatja a területet matematikailag pontosan, ha középpontjuknak egymástól való távolsága egy és ugyanaz. Ennek megállapítására a törvény által a zártkutatmányi kör sugárhosszáinak megállapításával nyújtott adat teljesen elegendő. A sugárhosszal ha egyenlő oldalú háromszögeket képezünk, annak következképp mindenik szöge is egyenlő, azaz 60 fokus lesz, vagyis az egész kör 360 foknyi kerületének egyhatod részét képezi. Ha most ugyanezen oldalhosszal (R) bármelyik oldalhoz csatlakozó háromszöget képezünk, ennek átellenes csuczában a csatlakozó kör középpontját kapjuk. A két háromszög által származott egyenközény átellenes csucsaikat összekötve, mint-hogy oldalai egyenlők, a szögek, de ezzel együtt az összekötő egyenesek is feleződnek, vagyis az R (sugárhossz) átfogóju és az $\frac{R}{2}$ és $\frac{T}{2}$ befogóju négy kis háromszöget kapjuk.

Ezen $O-X-R_1$ háromszögből most kiszámíthatjuk teljes pontossággal a két csatlakozó kör középpontjának egymástól való távolsát, mert tudjuk azt, hogy derékszögű háromszögben az átfogó négyzet egyenlő a két befogó négyzetének összegével, azaz $R^2 = \left(\frac{T}{2}\right)^2 + \left(\frac{R}{2}\right)^2$ ebből $\left(\frac{T}{2}\right)^2 = R^2 - \left(\frac{R}{2}\right)^2$; $\frac{T}{2} = \sqrt{R^2 - \left(\frac{R}{2}\right)^2} = \sqrt{\frac{4R^2}{4} - \frac{R^2}{4}} = \sqrt{\frac{3R^2}{4}} = \frac{1}{2} \sqrt{3R^2} = \frac{1}{2} R \sqrt{3}$; azaz $T = R \sqrt{3}$

R és $\sqrt{3}$ ismeretes lévén, ismeretes a T is, amely pontosan 735-972 mtr. Ha most ezen kiszámított T nagysággal a felvett R. sugaru kétkör középpontjából és folytatólag a csatlakozó körök középpontjait kijelöljük s az R (424-81 mtr.) nagysággal pedig a közép

pontokból a csatlakozó köröket megrajzoljuk, a zártkutatómáni körök oly pontosan kapcsolódnak, hogy oda nemcsak betelepülni óhajtó bányászpolgártárs, de még a madár sem teheti be mint szabad helyre a lábát. Ezzel pedig célunkat elértük.

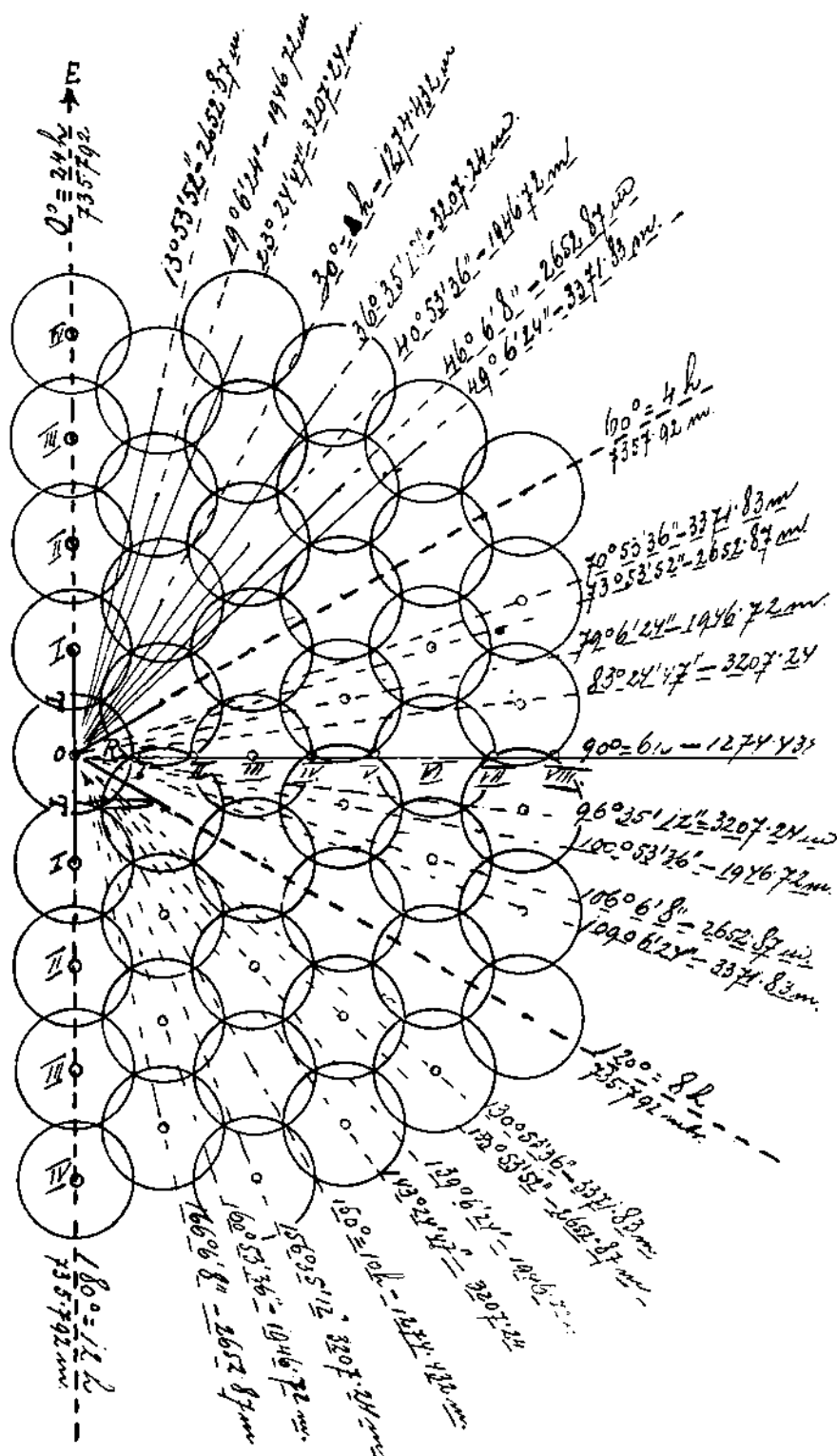
Tekintettel arra, hogy a törvény zártkutatómáni rögpontul a természetben előforduló állandó jellegű tárgyát kíván, ennek ismerveivel pedig a zártkutatómáni középpontja, mint matematikai pont nem bír s Ausztriában és nálunk is egyes hatóságok a törvényhez ragaszkodva el nem fogadják, helyénvalónak látszik, ha röviden foglalkozunk a csatlakozó zártkutatómáni körök középpontjainak a rögpontul való irány és távolsági adataival és pedig körhatodónként. Ábránkból egy rövid tekintetre világos előttünk az itt uralkodó szabályosság.

A tervezett új bányatörvény két kilométerben szabja meg a zártkutatómáni középpontjának a rögponttól való legnagyobb távolságát. Mi ez ábrában 3 kilométernél nagyobb távolságot vettünk fel, úgy hogy az ábra mintegy 14 □ kilométert fed. Első megtekintésre látható, hogy úgy az irányok, mint a zártkutatómáni körök minden körhatodban ismétlődő távolságai 60 fokként szabályosan ismétlődnek, tehát egy bizonyos célbavett terület zártkutatómáni pontos fedésére bármelyik körhatod felhasználható, amennyiben a kezdő irány gondosan tekintetbe vétetik. Teljes körfedés kiszámítása és ábrázolása mellőzhető volt, mert itt úgy az irányok, mint a távolságok ismétlődnek a feltüntetett sorrend szerint s az irány 180 fokos változtatása tehát ellenkező oldalra való meghosszabbítása által a teljes fedés elérhető s ezzel az is, hogy a célbavett kutatóterület bármely irány szerint pontosan és minden számítás nélkül fedessék. Az esetben, ha a kutató a körhatodot egy-két távolabbi zártkutatómánnyal kénytelen volna fejleszteni, az irány- és távolság-kiszámítás igen egyszerűen történhet, mert az összerendezők és pedig X, 0,5 T-ként, az Y pedig 0,5 R-ként változik, más eset nem lehetséges. Az irány kiszámításra $\log a = \frac{Ry}{Tx}$, a távolságra pedig $Táv = \frac{Tx}{\cos a}$ vagy $\sqrt{T^2 + R^2}$ képletet alkalmazhatjuk, kezdőpontnak a végpontot vevén.

A kiszámítások könnyítésére ideigtatjuk a Tx és

az Ry összerendezők néhány értékét és ennek logaritmusát.

0,5 Tx =	367·896 mtr;	log =	2·5657251
Tx =	735·792	=	2·8667751
1,5 Tx =	1103·688	=	3·0428475

2 Tx =	1471·584 mtr;	log =	3·1677851
2,5 Tx =	1839·480	=	3·2646952
3 Tx =	2207·376	=	3·3438762
3,5 Tx =	2575·272	=	3·4108231
4 Tx =	2943·168	=	3·4688151

Ry =	421·81 mtr;	log =	2·6281947
1,5 Ry =	637·215	=	2·8042860
2 Ry =	849·62	=	2·9292247

2.5 Ry = 1062.025 mtr; log = 3.0261747
3 Ry = 1274.43 = 3.1053160
3.5 Ry = 1486.835 = 3.1722627
4 Ry = 1699.24 = 3.2302574
4.5 Ry = 1911.645 = 3.2814072
5 Ry = 2124.05 = 3.3271648
5.5 Ry = 2336.455 = 3.3685574
6 Ry = 2548.86 = 3.4063440
6.5 Ry = 2761.26 = 3.4411073
7 Ry = 2973.67 = 3.4732928
7.5 Ry = 3186.07 = 3.5032553

A továbbfejlesztés iránya ezekből világosan látszik és minden magasabb ismeret nélkül eszközölhető; s a megadott képletek alapján bármely zártkutatómáni kör irányát és távolát, aki a logaritmuskeresés elemeivel ismerős, könnyen kiszámíthatja. Az országbirói értekezlet joganyagának megalkotói érdemes munkájukat azon jóhiszemben végezték, hogy az a jogviszonyoknak csak ideiglenes szabályozását képezendi s a magyar országgyűlés a legrövidebb idő alatt törvényesen és végleg szabályozza az általuk ideiglenesen megállapított jogviszonyokat és kezelt jogvidékeket. Azóta már több mint fél évszázad elmúlt s a bányászati jogviszonyok terén változás nem történt, sem a közeljövőben nem remélhető.

Talán épp ezek miatt indokolt is, hogy amidőn a kutatóbányász közönség jogai biztosítására valamelyes módot mutattunk, nem mellőzhettük a törvény egy pár riktó hiányára is reámutatni.

HAZAI HIREK.

Wahlner Aladár miniszteri tanácsos a nagybányai kerületben befejezte a szokásos hivatalos vizsgálatot és a múlt héten Budapestre érkezett.

Suess Ede halála. Mult vasárnap halt meg az osztrák akadémia elnöke, a világhírű geológus, *Suess Ede*, aki sokirányú és értékes munkásságával szerzett nagy érdemeket. *Suess Ede* 1831-ben született Londonban. Előkelő osztrák kereskedőcsalád gyermeke volt és szülei őt is a kereskedői pályára szánták. De a tudásvágy korán felébredt a gyermekben és kijelölte számára a pályát, amelyen dicsőség vár reá. Tanulmányai végzetével, 1852-ben, asszisztens lett a bécsi udvari muzeumnál, 1857-ben pedig a pedagógia tanára a bécsi egyetemen. Bécs város megbízásából megvizsgálta a Bécsi-erdő, a Rex és a Semmering környékét, hogy a várost jó hegyi vízzel láthassák el és kiváló érdemeket szerzett a hatalmas alpesi vízvezeték tervének megvalósításában. Polgártársai beválasztották a községi

tanácsba, majd 1873-ban a birodalmi gyűlésbe, ahol a liberális párt egyik vezére volt. 1897-ben nem reflektált már mandátumra. Azóta egyedül a tudománynak szentelte életét. Tudományos művei közül kiemelendők: *Böhmische Graptolithen*, *Brachiopoden der Rössener Schichten*, *Der Boden der Stadt Wien*, *Der Bau der italienischen Halbinsel*, *Die Entstehung der Alpen*, *Das Antlitz der Erde*. Mint közgazdasági író is jelentős.

Szaktanácskozás a bányatüzekről. Az esztergomi szénmedence igazgatói és üzemvezetői mult hó 27-én az öngyulásból keletkező bányatüzek megelőzhetőse céljából a m. kir. budapesti bányakapitány elnöklete alatt szaktanácskozást tartottak.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat hétfőn tartotta XXII. rendes évi közgyűlését *Simon Izidor* kir. tanácsos elnöklésével. Megjött 49.374 részvény képviselőben 34 részvényes. *Vida Jenő* vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság évi jelentését, melyből a következőket emeljük ki:

A jelentés kegyeletes elismeréssel adózik azon kiváló férfiak emlékezetének, kiket a halál kiragadott körülből. Mult év szeptember 27-én elhunyt a társulat érdemes elnöke: széki *Teleki Géza* gróf, ki a társulat elnöki székét annak megalapítása óta, tehát több mint két évtizeden át töltötte be és buzgalommal működött közre a vállalat fellendítésén. Emlékezetét mindenkor kegyelettel fogják megőrizni és érdemeit a társulat é lapjain hálával örököltik meg. Folyó év március 7-én, a társulat mély gyászára, legkiválóbb munkatársuk: *Szende Lajos* vezérigazgató, munkaerejének teljességében elköltözött az élők sorából. Az elhunyt vezérigazgató közel két évtizeden át szolgálta rendkívüli képességeivel a vállalat ügyét és tüneményes energiával mozdította elő a társulat fejlődését és felvirágzását. Értékes munkásságával a társulat évlapjain méltóan örököltette meg nevét, emlékezte azonban a magyar közgazdaság történetében is maradandó lesz, mert a hazai gazdasági élet fellendítésének ügyét szívén viselte és hiven szolgálta. Elhatározták, hogy kegyeletük és haláljuk jeléül az elhunyt vezérigazgató emlékeztére „*Szende Lajos alapítványt*” létesítenek és erre a mult év nyereségéből ötvenezer koronát fordítanak. Ezen alapítvány kamataiból oly társulati alkalmazottak hátramaradtjai részesülnek támogatásban, kik nyugdíjigényre nem jogosultak.

Az elmúlt évben kifejtett üzleti tevékenységükről és az elért eredményekről beszámolva, jelentik, hogy a vállalat ismét az eddigi progresszióval haladt a fejlődés útján. A mult évi szénzállítás a Borsodi Szénbányák Részvénytársasága szállításával együtt 25,911.889 mm. volt, mintegy 2.1 millió mm.-val több az előző évinél. E többletben Tatabánya szénzállításának emelkedése közel másfélmillió mm.-val szerepel. Az elért kedvezőbb pénzügyi eredmény azonban nem csupán a termelés fokozásában, hanem iparvállalataik, nevezetesen a cementgyár hozamának közreműködésében leli magyarázatát. A folyó évre már csaknem az egész széntermelést elhelyezték és jogos várakozással néznek elébe az ipari konjunktura eljövételének, midőn Tatabánya teljes termelőképességét módjukban állandó kihasználni, sőt annak mértékét fokozni is.

Bányaberuházási munkálataikat *Tatabányán* korábbi nagyarányú befektetésekhez képest szűkebb keretben

KRAYE R FÉLE
ROZSDAVÉDŐ
HIDFESTÉK.

KRAYE R E. ÉS TÁRSA
CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓK
FESTÉK-KENCE-LAKK-GYÁR
BUDAPEST (KRAYE R FÉLE UDVAR)

VI., Váci-ut. 31.

folytatták, miután berendezéseikkel ezidőszerint fokozottabb követelményeknek is megfelelhetnek. A IX. és X. aknákat teljesen felszerelték, ellátták iszap-tömédék-kezelési berendezésekkel és üzemi épületekkel, a felsőgallai szénosztályozót kibővítették, az új központi villamos erőtelepet gőzkazánokkal és egy 5000 lóerős gőzturbinával fejlesztették. Növelen munkásaik részére új, nagyszabású, modern munkásotthont és étkezőt építettek, mérnöki és altiszti lakóházakat emeltek, nagyméretű fatelítő telepet létesítettek. A *felsőgallai cementgyár* folytatólagos fejlesztésére jelentős összeget fordítottak. Munkásaik élelmezésének olcsóbbítására a földmivelésügyi kormány közreműködésével nagyarányú kertészeti telepet létesítettek. Szénbirtokukat jelentékeny szénterület vásárlásával gyarapították.

A *felsőgallai mésztelep* termelése az előző évi keretben maradt, miután az építkezési szakmában javulás nem volt észlelhető. A *Mészárusító Részvénytársulat* 1913. év végével felszámolt, mésztermékeik eladását tehát ismét közvetlenül bonyolítják le és a folyó évi mésztermelést már elhelyezték. *Miskolci mésztelepük* befektetési munkálataival elkészültek, a mészkemencét folyó év tavaszán üzembe helyezték. E modern berendezésű mészteleppel a felsőmagyarországi mészszükséglet ellátását óhajtják szolgálni és programba vették annak mielőbbi továbbfejlesztését. A *brikettgyártás* fokozása a szurok tartós drágasága folytán megnehezült. Az *esztergomi bányászatot*, főleg a *doroghi „Ágnes”-akna* üzemét, anyagi áldozatokkal igyekeznek fejleszteni; *Tokod* bányászati viszonyai javulással biztatnak. A *Borsodi Szénbányák Részvénytársasága* a múlt évben fokozta szénszállítását, üzleti eredménye is némelyes javulást mutat; osztaléka a múlt évvel azonos: 4¹/₆%. A *Nyugatmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság* már forgalomba hozta széntermékét és a folyó évben jelentékeny mértékben szándékozik fokozni termelését. A *vasmegyei fatermelés* zavartalanul folytatja üzemét.

A folyó évi befektetési programban elsősorban a *felsőgallai cementgyár* kibővítése szerepel. A tavalyi jelentésükben már jelzett első kibővítést a múlt év nyarán hozták üzembe, ami által a napi termelőképesség negyven kocsirakományra emelkedett. A tatabányai cement elismert minősége révén, a kedvezőtlen építési konjunktúra dacára is, sikerült a gyár teljes termelőképességét az egész év folyamán kihasználni és az egész termelést elhelyezni. Az elért eredmények arra indították a társulatot, hogy a cementgyárnak már eredetileg tervezett további bővítését is megrendelte, mellyel napi termelőképessége 80 kocsirakományt meg fog haladni. Az ilyképp kiépült cementgyár 1915. év elején már teljes üzemben lesz. A beruházási munkatervből kiemelendő az új 10.000 lóerős gőzturбина, mely az összes ipari és bányászati üzemeknek hajtógépeül fog szolgálni és ezzel a központi villamos erőtelep több mint 100%-os erőtartalék felett fog rendelkezni. A kazántelepet bővítik, a negyedik vízűtő tornyot létesítik, központi villamos kapcsoló berendezésüket nagy üzembiztosságu, modern kapcsoló berendezéssel helyettesítik. A *felsőgallai mésztelepen* egy évi 3000 kocsirakományt szolgáltató új mészégető kemence építése van folyamatban, mely folyó év június havában üzembe fog jönni. Az új X. aknát függő-

sinpályával fogják bekapcsolni egy új, közbelső állomáshoz, mely a jövőben mélyítendő aknákat fogja szolgálni és egy 2.1 km hosszú függősinpályával fog összeköttetni a felsőgallai szénosztályozóval.

Állandó figyelemmel kísérik munkásaik anyagi és kulturális jólétét; a társasági szolgáltatások méltányos kiegészítése céljából életbe léptették a múlt évi jelentésükben érintett nyugbérpótló intézményüket. Munkásjóléti tartalékalapjukat az idejéig a dotációval egymillió koronára emelték. A tisztviselői nyugdíjintézet alapszabályainak korszerű módosításait, a szolgálati idő leszállítása, a járulékok és az özvegyi nyugdíj szabályozása stb. tekintetében a folyó év elejével életbe léptették.

A közgyűlés egyhangulag tudomásul vette a jelentést és jóváhagyta az évi zárószámadást, mely szerint az értékesítési tartalékszámának 2,500.000 koronával, az ipari üzemek külön értékesítési tartalékának 1,000.000 koronával törlesztett gyarapítása után fennmaradó 5,671.112 korona 13 fillér tiszta nyereségből 800.000 korona az általános tartalékalapra, 40.000 korona külön adományul a tisztviselők nyugdíjalapjára, 120.000 korona a bányatársaságok részére 135.000 korona a munkásjóléti tartalékalapnak egymillió koronára való kiegészítés-re 569.955 korona 69 fillér az igazgatóság és a tisztviselők alapszabályszerű jutalékára és 3,360.000 korona a részvénytőke 21 százalékos osztalékára fordítottassék, míg a fennmaradó 596.156 korona 44 fillér további leírásokra használtassék, végül a múlt évről áthozott 897.687 korona 86 fillér változatlanul új számlára vezetessék át. A közgyűlés ezután egyhangulag megadta a felmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak és elhatározta, hogy az *osztalék-szelvényt* a szokásos helyeken folyó évi május 1-től kezdődőleg 42 koronával fogják beváltani.

A részvényesek részéről *Hentsch Eduard* genfi bankár a maga és svájci barátainak őszinte részvétét nyilvánítja az elhunyt *Szende Lajos* vezérigazgató halálához és kifejezi azt a meggyőződését, hogy a vállalat vezetése a legjobb kezekben marad. Hozzáfüzi, hogy

Schulz & Co.
OKL. MÉRNÖK

GYÁRKÉMÉNYEK-KAZÁNBELFALAZÁSOK

BUDAPEST VII. ARÉNA ÚT. 80. SZÁM. TELEFON 28-29, 22311
11-23

SCHULZ
GÖZTÉGLAGYÁRAK. R. T.

(994/8/II)

a külföldi részvényesek a társulat körültekintő vezetését igen helyeslik és a társulat mindenkor számíthat hű ragaszkodásukra. *Bisteghi* alelnök az igazgató-ág nevében megköszöni a bizalomnyilvánítást.

Az igazgatóságba bevásztattak *Simon* Lidor, dr. *Rapoport* Alfréd és *Vida* Jenő (új). A közgyűlést követő igazgatósági ülésen alelnökké *Bisteghi* Rudolf választott meg. *Gábor* Bertalan igazgatóhelyettést igazgatóvá nevezték ki.

Új drótkötélpálya. A Felsőmagyarországi bányászati és kohómű r.-t. borsai telepétől az Anyes völgyben fekvő kénkovandubányáig drótkötélpályát épített. A ki-sajátítási eljárás folyamatban van.

Az üszögi szénmosó és elektromos telep munkálatai befejezéshez közelednek. Az elektromos telep már május havában elektromos árammal látja el a bányatelepet, míg a szénmosó telepet június havában helyezik üzembe. A beruházások végösszege meg fogja haladni a 18 milliót. Az üzem ünnepélyes fölavatása szeptember elején lesz, amikor lemegy a Dunagőzhajózási Társulat elnöke és igazgatóságának több tagja és képviselve lesz ezen az ünnepélyes fölavatáson a kereskedelemügyi miniszterium is, amelynek részéről, terv szerint maga Harkányi János báró megy le Pécsre egyik államtitkárral és a szakelődökkel. A társulatnak Pécs városával kötendő villamos áramszolgáltatási tervezete most képezi revízió tárgyát Pécs város tanácsánál és hamarosan el fognak készülni a közgyűlés elé terjesztendő szerződési tervezettel, amelynek körvonalai különben már Bécsben teljes megállapítást nyertek és a Bécsből küldött elaborátum mindenképpen tökéletes mű technikai és jogi szempontból, amely mindén fölmerülhető kérdésre teljes világosságot derít. A pécsi elosztó telephoz az üszögi elektromos telepbe való bekapcsolása szeptember havában már perfektuálható lesz. Az Üszög-ről a bányatelepekre vezető bányavasut elektrálási munkálatai is csaknem befejezést nyertek, még csak a sodronyokat kell a huzalokra kifeszíteni. Az elektromos bányavasut üzembehelyezése következtében több személyzetváltozás is várható a mohács—pécsi vasut ezen szakaszán, mivel az állomás személyzet egy része, a pályadrók fölöslegessé lesznek és ezen villamos bányavasut ügykezelése egészen el fog térni a rendes vasuti kezeléstől. A szénrakodás céljaira is egészen új típusu, nagy befogadó képességgel bíró hatalmas vasuti kocsik érkeztek Üszög-állomásra, melyeknek átvételét bizottság eszközölte.

Beruházások az állami bányászati és kohóüzemknél. A kincstári üzemknél a következő munkálatok vannak tervbe véve: A fém- és opálbányászati üzemnél a

körmöcbányai Nándor-altáró berendezése, a selmeci bányaművek összpontosítása, a körmöci központi villamos-telep építése (731.000 korona), a nagysági Csertés Regina bányamű üzembehelyezése, Kereszthegyen a szállítási és üzemi berendezések építése, Felsőbányán a szelölőház berendezésének átalakítása, Kapnikbányán központi villamostelep, Herreshof-féle pörkölő pestek építése, a zalatnai munkástelep folytatólagos kiépítése, a sóbányászati üzemnél Aknaszlatinán és Marosujvárott vízvezeték építése.

A kincstári szénbányászatonál Petrosényben, Vrdnikon és Komlón nagyobb beruházási munkálatok és építkezések lesznek öt és félmillió korona összköltséggel.

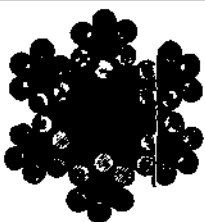
Az állami vasgyárak üzeménél a következő építkezések, berendezések és bányafeltárások vannak folyamatban: a diósgyőri acélművek és elektromos központ átalakítása és kibővítése, a gyalári és roznyói vaskőbányászat fejlesztése, a vajdahunyadi nagy olvasztótelep felső erőterén anyagok mozditására szolgáló berendezések építése, a kudsiri hengermű átépítése, a budapesti gépgyár mozdonyépítési osztályának kibővítése, a Diósgyőrön építendő nagy olvasztótelep előmunkálatai, ugyanott vízvezeték építése, a diósgyőri Martin-kohó kibővítése, a gömörmezei vas- és opálbányák fejlesztése, Vajdahunyadon salakgranulálás bevezetése és salaktéglagyár építése és egyéb kisebb beruházások. Ezekre a munkálatokra mintegy négy és félmillió korona engedélyeztetett. Végül a kispesti állami munkástelepen folyamatban vannak a telep még be nem épített részén végzendő földmunkálatokon, utépítések, kertész-munkálatokon, csatornázásokon kívül 6 kétemeletes ház, 220 földszintes és egyemeletes munkásház, valamint 1 orvosi lakóház építése, összesen mintegy négy és félmillió korona vállalati összeggel.

Ezenkívül megkezdik az aknaszlatinai Lajos bányászati söraktárainak építését. A fém- és opálbányászati üzemnél Kereszthegyen a ciánlúgzási mű építése és berendezése, Kapnikbányán mélyszinti művelések (850.000 korona), Óradnán a kovandmosómű gépházának elektromos teleppel való kiegészítése, a pénzverési és fémbeváltási üzemnél villamos transzformátorok berendezése és telefon felszerelése. A sótermelőknél Aknasugatagon a Mihály bányának vasutal való felszerelése, az aknasugatagi bányák vízmentesítési munkálatai, Aknaszlatinán a kovács- és ács-épületeknek átépítése, Marosujvárott a központi villamostelep

FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. — TELEFON: — 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezeték. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösréz huzalok, okonitvezetékek, ♦♦♦♦♦ szerelvények stb. ♦♦♦♦♦

kibővítése és a földgáztüzelésre való áttérés céljából szükséges berendezések létesítése (501.000 korona), valamint az árvíz okozta károk helyreállítási munkálatai.

Az állami vasgyárak üzeménél a fentebb már említett és folyamatban levő munkálatok folytatásán kívül a tavasszal meg fog kezdetni a diósgyőri nagy olvasztótelep építése, a vaskőbányászati üzem további kifejlesztése, az acél- és hengerművek teljesítőképességének fokozására szükséges beruházások, a már fennálló olvasztótelepeken mechanikai berendezések létesítése, a vasgyárak üzemében levő kőszénbányák fejlesztése, vizerőművek szaporítása, különféle üzemi és kezelési épületek létesítése, összesen mintegy négymillió korona vállalati összeggel.

Elhanyagolt bányatelek. A zalaiznai bányakapitányság 20 korona bírsággal sújtja *Coroján* György budapesti lakost, mert az Asszonyfalva és Kisbánya község határában fekvő Dorina, Katakin, Győző, Demeter, Alfréd és Antonius védnevi bányatelein az üzemot elhanyagolta. További üzemelhanyagolás esetén, újabb pénzbírság után, elvonják a jogosítványokat.

Tavaszi tanulmányut. A selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola tizennégy negyedéves bányamérnök hallgatója, *Réz Géza* és *Tettamanti Jenő* főiskolai tanárok és egy tanársegéd vezetésével, május hó 25-én egyhetes tanulmányutra indul. A hallgatók a tanulmányuton az esztergom-szászvári, a brennborgi, a tatabányai és a tokodi szénbányákat és az egebéli petróleumfúrásokat fogják megtekinteni.

A Beocsini Cementgyári Unió részvénytársaság, mely május 2-án tartotta közgyűlését, a közzétett mérleg szerint 2.849.606 korona 58 fillér nyereséget mutat ki. E nyereségben befoglaltatik az újbányai kőszénbánya körülbelül 600.000 korona és nyeresége, továbbá a Zsolna—lédeci portlandcementgyárak részvénytársaság 350.000 koronás osztaléka, ugyancsak a Pétervárad—beocsini helyiérdekű vasut 1912. évi jövedelme. Az igazgatóság a közgyűlésnek az előző évekhez hasonlóan, 45 korona osztalék fizetését fogja java olni. Ugyanazon a napon tartja közgyűlését a Zsolnai és lédeci portlandcementgyárak részvénytársaság is, amely — mint fentebb említve volt — 350.000 koronás osztalékával járult a Beocsini Cementgyári Unió részvénytársasággal szoros kapcsolatban álló „Croatia” portlandcementgyár részvénytársaság Zágrábban a végrehajtott újjászervezés folytán fejlődésében haladást mutat, amennyiben a lefolyt évben nemcsak

korábbi veszteségeit teljesen törleszthette, hanem már nyereségi többletet is ért el.

Az Egyesült gömöri magnezit rt. május hó 12-én, Budapesten tartja XIV rendes évi közgyűlését.

Felvonó szállítása a perniki bányáknak. A perniki bolgár állami kőszénbánya igazgatósága egy villamos üzemű felvonó szállítására és az igazgatósági épületben leendő felszerelésére pályázatot hirdet. A szállítás értéke mintegy 10.000 leva. Bánatpénz öt százalék. Az ajánlatok 1914. évi május hó 15-én délután három óráig küldendőek be a szófiai kerületi pénzügyigazgatóságához.

Bányaszámvivő

≡ kerestetik ≡

Borsára (Máramaros megye) és Óradnára (Besztercenaszód megye).
A magyar és német nyelv bírása,
több évi gyakorlat, szép írás,
≡ gyors munka megkiváratik. ≡

Felsőmagyarországi bánya- és kohómű
részvénytársaság V., Mérleg-u. 3. sz.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Ungarische Allgemeine Kohlenbergbau-A.-G. Die Ungarische Allgemeine Kohlenbergbau-Aktiengesellschaft hielt Montag unter dem Vorsitze des Direktionsmitgliedes königlichen Rates Isidor Simon ihre XXII. ordentliche Generalversammlung. Es waren in Vertretung von 49.374 Aktien 34 Aktionäre anwesend. Aus dem *Direktionsberichte*, welchen Generaldirektor Eugen Vida unterbreitete, heben wir folgendes hervor: Am 27. September des vorigen Jahres ist der verdienstvolle Präsident der Gesellschaft Herr Géza Graf Teleki verschieden, der seit der Gründung, also über zwei Jahrzehnte, an der Spitze der Gesellschaft stand und sich mit unermüdlichem Eifer für deren Aufblühen betätigte. Sein Andenken wird in pietätvoller Erinnerung fortleben und in den Annalen der Gesellschaft mit Dankbarkeit verzeichnet bleiben. Einen weiteren herben Verlust hat die Gesellschaft durch den am 7. März 1. J. erfolgten Hingang ihres ausgezeichneten Generaldirektors Ludwig Szende zu beklagen, der auf der vollen Höhe seiner Schaffenskraft in jäher Weise dem Unternehmen entrissen worden ist. Während einer Periode von fast zwei Decennien hat Generaldirektor Szende seine ungewöhnlichen Talente, seine unermüdlige und zielbewusste Tätigkeit, seine beispiellose Energie, seine schöpferische Initiative in den Dienst des Unternehmens gestellt. Durch seine erfolgreiche Arbeit an der Entwicklung und dem Emporblühen der Gesellschaft, in deren Geschichte er sich ein Ruhmosblatt gesichert hat. Sein Andenken wird nicht minder in der Geschichte der ungarländischen Volkswirtschaft in ehrenvoller Weise fortleben, denn die Förderung der heimischen wirtschaftlichen Verhältnisse bildete

VALÓDI

PERSA SZŐNYEGEK

minden létező minőségben, színben és méretben

≡ NAGY VÁLASZTÉK! ≡
OLCSÓ SZABOTT ÁRAK!

≡ TELEFON-SZÁM 140-64. ≡

POLGÁR HUGÓ ÉS EMIL

Budapest, V., Erzsébet-tér 18. (Sas-u. sarok).

für ihn eine Herzensaufgabe. Es wurde beschlossen, als bleibendes Zeichen der Ehrung und pietätvollen Erinnerung einen „Ludwig-Szende-Fonds“ zu errichten, zu welchem Zwecke fünfzigtausend Kronen aus dem Ertragnisse des Vorjahres ausgeschieden wurden. Aus den Zinsen dieses Fonds erhalten die Hinterbliebenen der im Dienste der Gesellschaft Verstorbenen, die sonst kein Anrecht auf Pensionsbezüge haben, Unterstützung.

Über die Tätigkeit im abgelaufenen Geschäftsjahre wird zunächst mit Befriedigung konstatiert, dass das Unternehmen auch weiter auf dem Wege seiner Entwicklung fortgeschritten ist. Die Werke verliefernten im verflossenen Jahre, samt jenen der Tochtergesellschaft — der Borsoder Kohlenbergwerks-Aktiengesellschaft —, zusammen 25,911.889 Meterzentner Kohle, somit um rund 2.1 Millionen Meterzentner mehr als im Vorjahre. An diesem Plus partizipiert das Werk Totis mit fast anderhalb Millionen Meterzentner. Das erzielte günstige finanzielle Ergebnis hat jedoch nicht allein die erhöhte Kohlenforderung hervorgerufen, sondern es haben dabei auch ihre sonstigen Industrien und vornehmlich das Zementwerk kräftig mitgewirkt. Die Gesellschaft hat bereits fast die ganze Kohlenproduktion pro 1914 abgesetzt und hofft auch weiterhin nicht nur die jetzige Produktionsfähigkeit des Totiser Werkes voll auszunützen, sondern eine weitere Steigerung derselben zu erzielen. In Totis wurden diesmal, im Verhältnisse zu früheren Jahren, wesentlich geringere Investitionen vorgenommen, nachdem die bestehenden Einrichtungen bereits den grössten Anforderungen entsprechen. Die Schächte IX und X wurden komplett ausgerüstet, mit Schlammversatzeinrichtungen und den nötigen Betriebsgebäuden versehen, die Felsögallaer Kohlenseparation vergrössert, die neue elektrische Zentralkraftanlage mit weiteren Dampfkessel und einer Dampfturbine von 5000 PS ausgestattet. Für die ledigen Arbeiter wurden ein

grossangesehnes, modernes Arbeiterheim und eine Arbeiterküche erbaut, Wohnhäuser für Ingenieure und Aufseher errichtet und eine Holzimprägnierungsanlage im grossen Stils geschaffen. Für die weitere Ausgestaltung der Zementfabrik in Felsögalla wurden bedeutende Beträge investiert. Zwecks billigerer Approximierung der Arbeiterschaft ist mit Unterstützung des Ackerbauministeriums eine Gemüsebauanlage grossen Stils errichtet worden. Das Kohlenvermögen wurde durch bedeutende Ankäufe vermehrt. Die Produktion des Felsögallaer Kalkwerkes bewegte sich im Rahmen der vorjährigen Ziffer, nachdem eine Besserung im Baugewerbe nicht zu verzeichnen war. Die Kalkhandels-Aktiengesellschaft liquidierte mit Ende 1913, den Verkauf der Kalkproduktion besorgt die Gesellschaft wieder selbst und hat ihre diesjährige Produktion bereits placiert. Die Miskolczer Kalkanlage ist fertiggestellt und wurde im heurigen Frühjahr in Betrieb gesetzt. Dieses modern eingerichtete Kalkwerk — dessen weitere Ausgestaltung ins Programm genommen wurde — ist berufen, einen Teil des Kalkbedarfes Oberungarns zu decken. Die Verhältnisse der Brikketfabrikation erschwerten sich durch die andauernde Verteuerung des als Bindemittel dienenden Materials. Im Esztergom Revier wurde der Dorogher „Agnes“-Schacht, unter Aufwendung materieller Opfer, weiter entwickelt. Der Tokoder Betrieb verspricht Besserung. Die Borsoder Kohlenbergwerks-Aktiengesellschaft weist im verflossenen Jahre eine grössere Kohlenverlieferung und dementsprechend ein etwas besseres Ertragnis auf. Die Dividende wird, wie im Vorjahre, mit 4½ Prozent bemessen werden. Die Westungarische Kohlenbergbau-Aktiengesellschaft ist bereits mit ihrem Produkte auf dem Markte erschienen und wird eine bedeutende Steigerung ihrer Produktion im laufenden Jahre beabsichtigt. Die Holzexploitation im Komitat Vas arbeitete ungestört, in normaler Weise. In dem diesjährigen Investitionsprogramm steht an erster Stelle die Erweiterung der Felsögallaer Zementfabrik. Die im vorjährigen Bericht angekündigte erste Erweiterung dieses Werkes ist im Sommer 1913 in Betrieb gesetzt worden, wodurch sich die Produktion dieses Werkes auf 40 Waggons pro Tag erhöhte. Die anerkannte, vorzügliche Qualität des Totiser Zement ermöglichte — trotz der ungünstigen Baukonjunktur — die gesamte Produktion abzusetzen und die Fabrik während des ganzen Jahres in vollem Betrieb zu erhalten. Angeregt durch diese Erfolge hat die Gesellschaft den schon ursprünglich projektierten weiteren Ausbau der Zementfabrik in Angriff genommen und wird diese nach Beendigung ihres Ausbaues täglich über 80 Waggons produzieren. Der Vollbetrieb dürfte Anfang des Jahres 1915 aufgenommen werden können. Aus dem sonstigen Investitionsprogramm wäre hervorzuheben: die Anschaffung der neuen Dampfturbine von 10.000 PS Leistungsfähigkeit, welche für den gesamten Grubenbetrieb und für die übrigen Industrien als Antriebsmaschine dienen wird. Durch diese Investition wird die Kraftzentrale fortab über eine mehr als 100 prozentige Reserve verfügen. Auch die Dampfkesselanlage wird erweitert, ein vierter Wasserkühlturm errichtet, an Stelle der jetzigen wird eine neue, moderne, die grösste Betriebssicherheit gewährleistende

Eredeti

BLACKMAN & KEITH

VENTILÁTOROK
EXHAUSTOROK, FUVÓK.
minden célra

Magyar Szellőző Művek

BUDAPEST, VII., ARÉNA-ÚT 80.

Telefon: JÓZSEF 26-56

Schattanlage installiert. Auf dem Felsögallaer Kalkwerke ist ein weiterer Kalkofen für die Jahresleistung von zirka 3000 Waggons im Bau, welcher im Juni d. J. in Betrieb gesetzt werden dürfte. Der neue Schacht X wird durch eine Hängebahn mit einer neu anzulegenden Mittelstation verbunden, die als Ausgangspunkt der Förderung der in Zukunft noch neu anzulegenden Schächte dienen wird. Die materielle und kulturelle Wohlfahrt der Arbeiter bildeten den Gegenstand steter Obsorge. Die im vorjährigen Berichte erwähnte Institution zur Aufbesserung und Ergänzung der durch die Bruderladen gebotenen Leistungen ist ins Leben gerufen worden. Der Arbeiter Wohlfahrtsfonds erreichte mit der diesjährigen Dotation die Höhe von einer Million Kronen. Die Statuten des Beamten-Pensionsfonds haben hinsichtlich der Reduktion der Dienstzeit, Regelung der Beiträge, der Witwenpension usw. zeitgemässe Modifikationen erfahren, die Anfang des laufenden Jahres in Wirksamkeit traten.

Die Generalversammlung nahm den Bericht eingehend zur Kenntnis und genehmigte die unterbreitete *Schlussrechnung*, laut deren nach Dotierung der Wertverminderungsreserve mit K 2.500.000 und der Spezialwertverminderungsreserve der Indutrien mit K 1.000.000 von dem verbleibenden *Reingewinn* von K 5.671.112-13 K 800.000 für die allgemeine Reserve, K 40.000 für separate Dotierung des Pensionsfonds der Beamten, K 120.000 als Beitrag für die Bruderladen, K 135.000 zur Ergänzung der Reserve für Arbeiterwohlfahrt auf 1 Millionen Kronen, K 569.955 69 als statutenmässige Tantieme der Direktion und der Beamten und K 3.360.000 als 21-prozentige Dividende des Aktienkapitals und die verbleibenden K 596.156 44 zu weiteren Abschreibungen verwendet werden, während der vorjährige Gewinnvortrag von K 897.687 86 unverändert auf neue Rechnung vorgetragen wird. Die Generalversammlung erteilte sodann einstimmig der Direktion und dem Aufsichtsrate das Absolutorium und beschloss, dass der Dividendenkupon mit K 42 an den usuellen Stellen ab 1. Mai zur Einlösung gelange. Aktionär Ernest Hentsch, Bankier in Genf, drückt seine und seiner Schweizer Freunde schmerzliche Teilnahme an dem Ableben des verewigten Generaldirektors Szende aus und gibt seiner Überzeugung Ausdruck, dass die Leitung der Gesellschaft auch jetzt in besten Händen liegt. Er setzt hinzu, dass

die ausländischen Aktionäre sich über die langjährige konservative Haltung der Verwaltung freuen und die Gesellschaft darauf rechnen könne, dass sich dieselben auch in der Folge unter allen Verhältnissen von den Schicksalen der Gesellschaft nicht trennen werden. Vizepräsident Bisteghi dankt im Namen der Verwaltung Herrn Hentsch für diese seine Erklärung. In die Direktion wurden gewählt die Herren Isidor Simon, dr. Alfred v. Rapoport und Eugen Vida (neu). In der nach der Generalversammlung gehaltenen Direktionssitzung wurde Rudolf Bisteghi zum Vizepräsidenten gewählt. Die Direktion ernannte den Direktorstellvertreter Berthold Gábor zum Direktor.

Vásároljon osztálysorsjegyet

a Török-palotában

Budapest, IV., Szervita-tér 3/c.

Fiókok: VI, Teréz-körút 46. Telefon 24-27.,
V., Váci-körút 4. sz. Telefon 11-58.

Távirati cím: „Törökék“ Budapest.

$\frac{1}{1}$ sorsjegy $\frac{1}{2}$ sorsjegy $\frac{1}{4}$ sorsjegy $\frac{1}{8}$ sorsjegy

K 12.— K 6.— K 3.— K 1.50

Huzás már május hó 20. és 22-én.

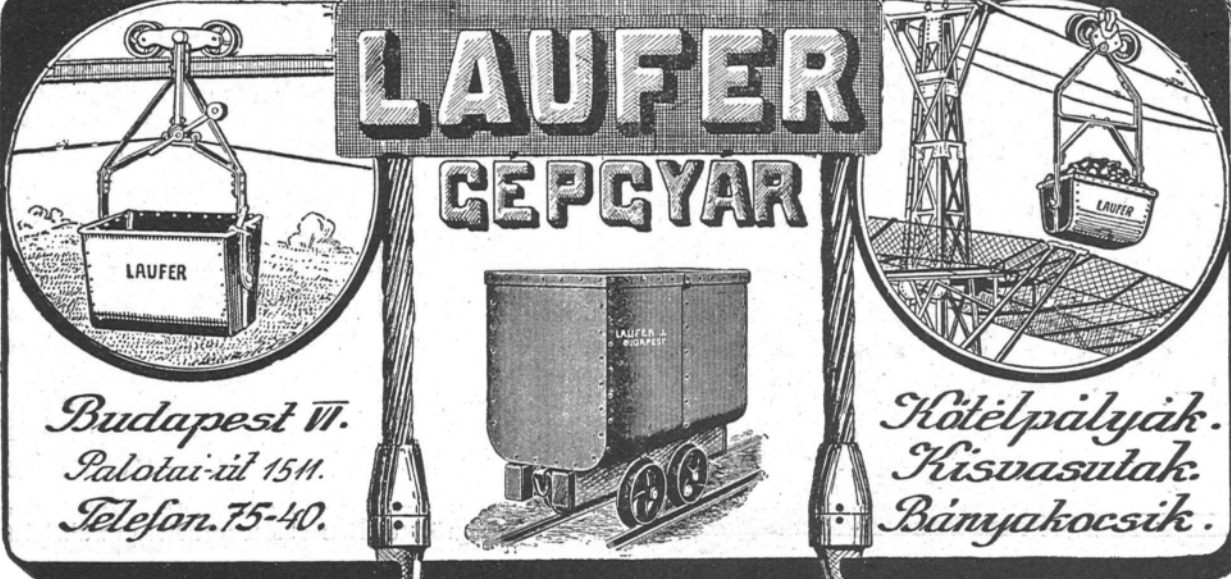
Döngölő készülék

című, 42551. számú, 1907. március 5-én kelt magyar szabadalom eladó, esetleg gyártási engedély szereshető. Érdeklődések RUDOLF MOSSE
≡ WIEN, 1. Seilerstätte 2. alá intézendők. ≡

GESZTI GYÖRGY

műszaki nagykereskedés Budapest, V., Markó-utca 3. szám

Gép-, henger-, dynamoolaj, motorolaj, csille-, kocsikenőcs, tavaszi-zsiradék, gummi-, kenderárúk, legkiválóbb színbőr-szijak, varró- és kötőszijak, övszij, tisztító gyapot, kőc, gazdasági, malmászati, szeszgyári, serfőzde és egyéb üzembeli műszaki anyagok nagyban elárúsítása legjutányosabb áron. — Legelőnyösebb árajánlattal kívánatra mindenkor készséggel szolgálók. (1189/52/II)

LAUFER

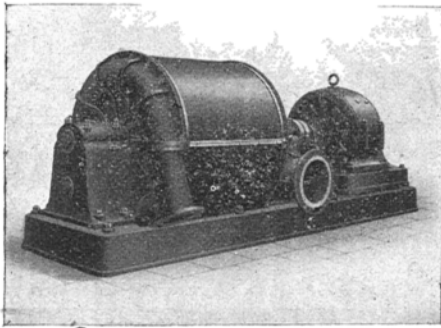
GEPPGYAR

Budapest VII.
Palotai-út 1511.
Telefon. 75-40.

Kötelpályák.
Kisvasutak.
Bányakocsik.

K K K

AKTIENGESELLSCHAFT **KÜHNLE, KOPP & KAUSCH** FRANKENTHAL-PFALZ

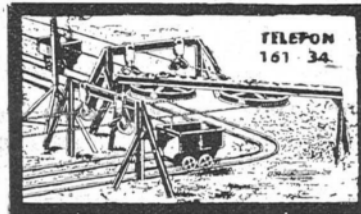
(1121|38)

K K K
TURBO
fuvók,
kompresszorok,
ventilátorok,
gázzívók.

Vezérképviselő: **Faber és Erdélyi okl. gépészmérnök** Budapest, VI., Váci-körút 57/a
műszaki irodája :::: Telefon: 5-32

K K K

S MODERN
SZÁLLÍTÓGÉPEK

TELEFON
161-34

**GUNST-ÉS
G-SZÉKELY**
SCHWEIGER-GYULA
MÉRNÖKI-IRODA
BUDAPEST-V-BÁTHORY-U-9-SZ

VONTATÓMŰVEK-KÖTÉLPÁLYÁK
BANYABERENDEZÉSEK

Spezialität:

**Gabel-Schaukel-Spaten-
Rechen-Hammer-Stiele**
sowie alle Stielarten
liefert billigst
**Holz-Industrie
Ludwig Müller**
Neustadt a. Haardt
(Rheinpfalz)

(1182|41)

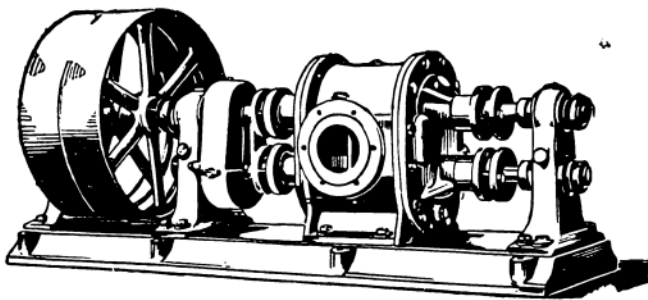
Műszaki és Gépipari Részvénytársaság
Budapest, V. kerület, Alkotmány-utca 25. szám.

TELEFON 153-II.

(1060|23)

TELEFON 153-II, 168-00.

Szivattyúk minden célra. — Tűzoltó-fecskendők. —
Műszaki cikkek: gummi- és asbest-árúk minden célra.
Kenőolajok, tisztítógyapot, gépszijak. — Robbanás-
mentes acetylen bányalámpák. — **MOTOROK.** ◆◆◆

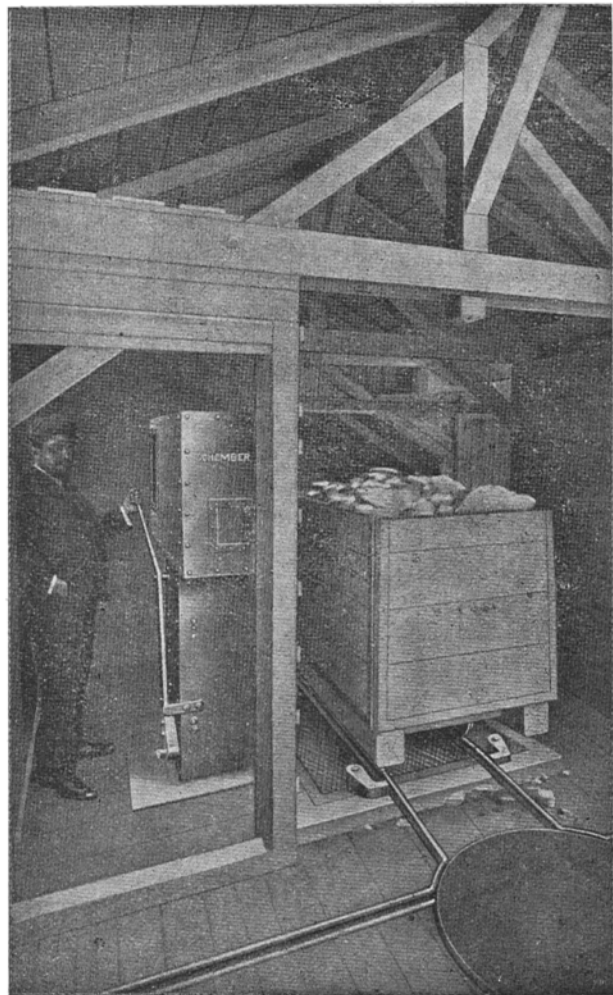
Centrifugális és körforgó
**SZIVATTYÚK, FÚVÓK,
GÁZZÍVÓK,**

Turbinaszivattyúk és turbokompresszorok.
C. H. Jaeger & Co., Leipzig-Plagwitz.

Vezérképviselő a magyar korona országáiban:
VECSEY JENŐ okl. gépészmérnök,
Budapest, V., Lipót-körút 21. Telefon 105-84.

(1183|38)

Önműködő mérleg bányacsillékre

≡ Különleges ajánlattal szívesen szolgál ≡

SCHEMBER C. ÉS FIAI

≡ csász. és kir. udvari szállító ≡

hidmérleg és gépgyár

Budapest, VI., Váci-körút 59.

KÉMÉNYÉPÍTÉS
KAZÁNFALAZÁS

URBANITZKY REZSŐ

ÉPÍTÉSZ MÉRNÖK • BAU-INGENIEUR
BUDAPEST VII. KIRÁLY U.69.
TELEFON 48-91.

SCHORNSTEINBAU
KESELMAUERUNG

≡ **Allandó** ≡
gépkiallitás!

Tégla- és cserépgyártó-
gépek.
Kályhaiipari berendezések.

A Roscher-gépgyár
Görlitz vez. képviselője:

Erdélyi Henrik
és Társa

mérnöki iroda, körkemen-
cék és téglagyárak beren-
dezésére.

BUDAPEST,
VII., Király-utca 69. sz.
TELEFON 48-91

**Lubinus
Stein & Co**

Spezialfabrik
gesundheitstechnischer
Anlagen und Apparate
Kattowitz's

Entwurf und Einrichtung
kompletter
Centralheizungs-
und Lüftungsanlagen

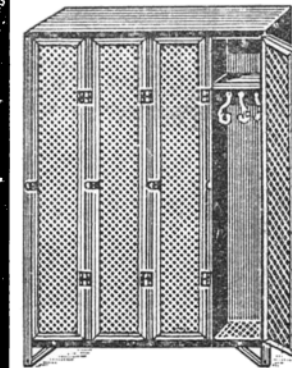
Warmwasserbereitungen
Brause- und Wannenbäder
Arbeiter-Wascheinrichtungen

Dampfkoch- und
Wärmeeinrichtungen

Kleideraufzugsanlagen
nach eigenen Systemen für
Bergwerke und Fabriken

Massenklosetanlagen
Fäkalien-Klärgruben

Kataloge zu Diensten

Massenfabrication
eiserner
Arbeiterkleiderschränke

(870)52)

BÁNYAZENEKAROK

felszerelése tekintetében legalaposabb tájékoztatást nyújt úgy a hangszerek minősége, mint mennyiségére vonatkozólag a „Zenekari felszerelések táblázata” című irodalmi munka, melyet a szerkesztője és kiadója: **Sternberg Armin és Testvére** cs. és kir. udvari hangszergyáros cég Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. sz. érdeklődőknek ingyen és bérmentve megküldi. Ugyanott bányászati és automobil jelző kártyákról és jelző hangszerekről a különleges képes árjegyzék is megjelent, amelyet a cég szintén bérmentve küldi.